

Aan   Woordvoerders asielbeleid in de Tweede Kamer

Datum   27 januari 2026

Betreft   Brief VluchtelingenWerk Nederland | Begroting Asiel & Migratie 2026
(36800-XX) | 3-4-5 februari 2026

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
info@vluchtelingenwerk.nl
www.vluchtelingenwerk.nl

Geachte woordvoerders asielbeleid,

In de week van 3-4-5 februari behandelt uw Kamer de Begroting Asiel en Migratie 2026. Ten behoeve van dit debat geeft VluchtelingenWerk Nederland u graag onderstaande mee.

Algemeen: cijfers en (in)effectiviteit van maatregelen

Uit deze begroting volgt dat de financiële middelen vanaf 2027 fors worden afgebouwd. Dit terwijl het kabinet erkent dat deze afbouw niet is gebaseerd op gerealiseerde daling in asielaanvragen, maar op verwachte effecten van beleid dat nog niet is geïmplementeerd en niet is verwerkt in de Meerjaren Productie Prognose (MPP). VluchtelingenWerk Nederland brengt in herinnering dat de stellingname dat nationale beleidskeuzes (direct) van invloed zijn op het aantal asielaanvragen gebaseerd is op een [misvatting](#). Dat de aantallen eerste asielaanvragen in [2025](#) daalden heeft te maken met geopolitieke ontwikkelingen, zoals de regime wisseling in Syrië. Het aantal mensen dat asiel aanvroeg vanuit Eritrea en Turkije, de andere twee landen uit de top drie herkomstlanden, bleef gelijkmatiger. De aantallen in heel de [EU](#) daalden, zo blijkt ook uit cijfers van [Frontex](#). De aantallen in Nederland blijven niet uitzonderlijk hoog, en rond het [EU-gemiddelde](#).

De plannen van het demissionaire kabinet en de toon van het debat de afgelopen jaren hebben grote impact op het leven en veiligheid(sgevoel) van mensen op de vlucht, en zorgen voor veel onrust onder vluchtelingen in Nederland. Maatregelen die het asiel- en opvangsysteem verder uithollen en de rechtsbescherming van asielzoekers en vluchtelingen inperken leiden niet tot een rechtvaardiger en beter uitvoerbaar beleid. Bovendien zijn veel voorgenomen maatregelen onhaalbaar en ineffectief en gaan ze gepaard met hoge kosten voor de samenleving. Wat [wel nodig](#) is, is eerlijke en solidaire samenwerking binnen de EU, stabiele en toereikende financiering van de IND en het COA; voldoende (buffer)capaciteit voor structurele opvangplekken in gemeenten; rust in de asielketen door niet steeds nieuw beleid te bedenken en in te voeren; en het behoud van de Spreidingswet.

Deze realistische inzet die vluchtelingen en samenleving vooruithelpt, lazen we in december gedeeltelijk terug in het tussenverslag van D66 en CDA. De inhoud van dit onderhandelingsdocument kent wat ons betreft [twee gezichten](#). Aan de ene kant bevat het de genoemde concrete en oplossingsgerichte maatregelen die hard nodig zijn, inclusief cruciale inzet op meedoen vanaf dag een. Zo kunnen mensen met een vluchtachtergrond zo snel mogelijk perspectief hebben en bijdragen aan de samenleving waar zij onderdeel van uit maken. Aan de andere kant wordt doorgegaan met de door het demissionaire kabinet ingezette politieke agenda die zich richt op afwering en uitsluiting. Een agenda die haaks staat op het doel mensen zo snel mogelijk te laten meedoen.

Later deze week worden de uiteindelijke plannen van D66-CDA-VVD bekend gemaakt. Wij zullen u onze reactie hierop, ook in relatie tot de begrotingsbehandeling, toesturen. Hieronder zet VluchtelingenWerk een aantal vraagstukken rondom de huidige begroting 2026 uiteen.

Onvoldoende financiering IND en rechterlijke macht

De begroting van de IND laat qua personeelskosten in 2026 een lichte stijging zien ten opzichte van

2025. Dit staat echter in geen verhouding tot het aantal FTE dat moet worden geworven. Alleen al voor het wetsvoorstel invoering tweestatusstelsel gaat de IND, zo blijkt uit [uitvoeringstoetsen](#), uit van ruim 600 FTE aan benodigd extra personeel, met name voor het onderdeel nareis. De voorgestelde inperkingen op gezinshereniging zijn voor vluchtelingen zeer ingrijpend en zullen door de beoogde directe werking van toepassing zijn op het huidige aantal gezinsleden (53.000, vooral kinderen) die nog wachten op hereniging. Naar verwachting zal meer dan de helft daarvan worden afgewezen omdat niet aan de nieuwe eisen zal kunnen worden voldaan of omdat het gaat om een ongehuwde partner, pleeg- of meerderjarig kind. Voor al deze afwijzingen zullen bezwaarprocedures gaan lopen bij de IND. Bezwaar is een zeer arbeidsintensieve procedure. Daarnaast moet de IND dit jaar het asiel- en migratiepact implementeren. Dat daarnaast mogelijk ook ingrijpende nationale aanpassingen van de vreemdelingenwetgeving doorgevoerd worden, is dan ook onwenselijk.

De IND heeft ook een nieuwe taak gekregen ten aanzien van de ondersteuning van de nareisprocedure, nu VluchtelingenWerk moet stoppen met haar begeleiding. Daarbij geldt dat naar verwachting meer nareisaanvragen zullen worden afgewezen omdat de IND geen begeleiding biedt en uitgaat van de capaciteit van statushouders in het Nederlands of Engels om aan de ingewikkelde aanvraag te voldoen. Daardoor zullen veel aanvragen onvolledig worden ingediend en meer bezwaarzaken gaan lopen. Ook zal de asielzoeker in de asielprocedure onder het Pact vanaf het moment dat hij zijn asielverzoek in Nederland registreert juridische counseling ontvangen, in plaats van rechtsbijstand. Hoewel juridische counseling door een onafhankelijke partij moet worden uitgevoerd, heeft het demissionaire kabinet aangegeven dit bij de IND te willen beleggen. Kortom: de IND krijgt er in 2026 veel aanvullende taken bij. Opvallend genoeg kent het aantal FTE op de begroting van de IND slechts een heel beperkte stijging: van 6.740 in 2025 naar 6.970 in alle jaren vanaf 2026. Dit is onvoldoende voor de taken die de IND vanaf 2026 zou moeten uitvoeren.

VluchtelingenWerk constateert dat er onvoldoende financiering voor de IND beschikbaar is voor de ingrijpende wijzigingen die dit jaar dreigen doorgevoerd te moeten worden naast verplichte implementatie van het asiel- en migratiepact, terwijl de IND al te kampen heeft met grote achterstanden.

Naast de zorgen die VluchtelingenWerk heeft over de personele bezetting bij de IND, vrezen wij voor de effecten elders in de keten, waaronder met name de rechtspraak. De IND heeft daar in een [aanbiedingsbrief](#) van september 2025 voor gewaarschuwd:

'De optelsom van alle veranderingen laat daarnaast zien dat er een groter effect op de beroepsprocedures is te verwachten. Bij de rechtspraak, advocatuur en ook de IND zal rekening gehouden moeten worden met buitengewoon veel extra beroepsprocedures. Het is onontkoombaar dat hiervoor extra juridisch geschoold personeel geworven zal moeten worden en het is ook zeer waarschijnlijk dat het aantal beroepszaken in eerste instantie veel sneller zal toenemen dan dat het de betrokken organisaties lukt om op te schalen. In het hele domein gaat het al snel om vele honderden extra FTE die nodig zijn om al het extra werk op te vangen.'

De Raad voor de Rechtspraak gaf in de [wetgevingsadviezen](#) bij de asielnoodmaatregelenwet aan een verzwaring van structureel 5,8 miljoen euro op jaarbasis te voorzien, en voor het tweestatusstelsel structureel 46,8 miljoen. Tegelijkertijd lezen we de begroting van het ministerie van Justitie zo dat voor 2026 slechts 9 miljoen voorzien is voor de gevolgen van het Europees Asiel- en Migratiepact én de asielwetten, en voor 2027 28 miljoen.

VluchtelingenWerk werpt de vraag op hoe het demissionair kabinet denkt te voorkomen dat in 2026 de achterstanden in rechtszaken nog verder oplopen en hiermee bijvoorbeeld ook de kosten van verblijf in de opvang navenant toenemen? Kan uw Kamer aan de minister voorleggen dat voor een realistische voorspelling van het aantal verwachte beroepen asiel bij de rechtbanken moet worden gekeken naar de [Meerjaren Productie Prognose](#), en niet kan worden volstaan met een verwijzing naar de mogelijke effecten van de nog aan te nemen asielwetten en het Europees Asiel- en Migratiepact dat halverwege het jaar ingaat?

Belang van stabiele financiering asielopvang

VluchtelingenWerk onderschrijft het streven om dure en ondermaatse noodopvang af te bouwen en te vervangen door duurzame, reguliere opvang. Dit draagt bij aan betere leefomstandigheden voor bewoners én aan lagere kosten. Tegelijkertijd laat deze begroting zien dat de middelen voor asielopvang vanaf 2027 fors worden afgebouwd, terwijl het kabinet erkent dat deze afbouw niet is gebaseerd op gerealiseerde daling in asielaanvragen, maar op verwachte effecten van beleid dat nog niet is geïmplementeerd en niet is verwerkt in de MPP.¹ De minister verwacht dat de COA-bezetting de komende jaren toeneemt en gaat uit van een benodigde capaciteit van ongeveer 88.000 opvangplekken per 1 januari 2027.²

Juist om noodopvang daadwerkelijk te kunnen afbouwen, heeft het COA stabiele en voldoende financiering nodig, zodat het kan investeren in duurzame locaties, personeel en voorzieningen en tegelijk kan meebewegen met schommelingen in asielaanvragen door locaties in te richten voor verschillende doelgroepen. Zonder stabiele meerjarige financiering voor de asielopvang blijft het risico bestaan dat er op- en afgeschaald moet worden en dat de afhankelijk van noodopvanglocaties blijft bestaan.

Deze financiële onzekerheid raakt in het bijzonder kinderen in de asielopvang, voor wie continuïteit en kwaliteit van opvang cruciaal zijn. Het Gerechtshof Den Haag oordeelde in 2022 dat de Staat moet waarborgen dat kinderen toegang hebben tot adequate opvang die aansluit bij hun behoeften, en niet in noodopvang mogen worden geplaatst als hier niet aan voldaan wordt. Ook de herziene Opvangrichtlijn binnen het EU Asiel- en Migratiepact verplicht lidstaten om expliciet rekening te houden met de bijzondere opvangbehoeften van kwetsbare personen, waaronder kinderen, zwangere vrouwen, mensen met medische aandoeningen, slachtoffers van marteling, LHBTIQ-personen of mensen met trauma's. Op dit moment voldoet Nederland hier niet aan. Om dit wel te gaan doen is realistische en toekomstbestendige financiering onmisbaar.

VluchtelingenWerk verzoekt de Tweede Kamer om structurele en meerjarige financiering voor asielopvang op te nemen in de begroting, zodat noodopvang afgebouwd kan worden en er in de toekomst ook niet meer op hoeft terug gevallen te worden. Op deze manier bouwen we aan een opvanglandschap die voorziet in de behoeften van bewoners en voldoet aan richtlijnen.

Financiering gemeentelijke opvang Oekraïense vluchtelingen

In de Memorie van Toelichting bij de begroting staat dat de verlaging van de MPP voor het aantal gemeentelijke opvangplekken voor Oekraïners, en een vermindering van de transitiekosten leidt tot een verlaging van de kosten voor de opvang ten opzichte van de ontwerpbegroting.

¹ Zie Nr. 7 [Verslag houdende een lijst van vragen en antwoorden](#), 14 november 2025, p. 2

² Zie Nr. 7 [Verslag houdende een lijst van vragen en antwoorden](#), 14 november 2025, p. 3

Deze dalende financiën doen echter de werkelijkheid van Oekraïense vluchtelingen in Nederland en de praktijk van Nederlandse gemeenten die hen opvang bieden tekort. We zien dat ook de bijgestelde inspanningsverplichting van 109.000 opvangplekken voor vluchtelingen uit Oekraïne door gemeentes niet wordt gehaald; volgens de [laatste cijfers](#) zijn er 97.580 opvangplekken beschikbaar. Iedere week worden er nog Oekraïners die recht hebben op bescherming en opvang een opvangplek geweigerd (en de bijbehorende inschrijving in de BRP waarmee ze toegang krijgen tot hun bescherming en bijbehorende rechten zoals het recht om te werken). Hiermee voldoet Nederland niet aan haar verplichtingen onder de RTB en de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne.

VluchtelingenWerk ziet een [rijpend opvangprobleem](#), waar de toegang tot bescherming aan gekoppeld is. Het aantal klachten over de kwaliteit van de opvang neemt toe en de [Nationale Ombudsman](#) waarschuwt dat de menswaardige opvang in gevaar is. Dit alles pleit voor een investering in meer en kwalitatieve opvangplekken. De VNG stelt in haar [position paper](#) voor de begrotingsbehandeling dat het tekort aan opvangplekken samenhangt met een grote onzekerheid over meerjarige financiering. De scherpe afbouw in de begroting voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen, waarbij er na 2029 helemaal geen middelen begroot zijn, past niet bij de huidige praktijk. Beker ook de komende jaren waarin er naar reële verwachting vele Oekraïense vluchtelingen in ons land zullen verblijven. Er is een langetermijnbeleid aangekondigd met daarin de wens om de voorzieningen voor deze groep vluchtelingen te normaliseren. Maar het is tegelijkertijd hoogst onzeker of de plannen tot een zogeheten nationaal transitiedocument en de bijbehorende voorzieningen op korte termijn, vóór het verwachte einde van de RTB in maart 2027, gerealiseerd zullen zijn. De genoemde transitie van opvang naar huisvesting is nog niet uitgewerkt in beleid en is de crux voor een goede overgang van RTB naar een nieuwe verblijfsstatus voor deze vluchtelingen.

VluchtelingenWerk roept de Tweede Kamer op om meerjarige financiering voor opvang, voorzieningen en de transitie op te nemen in de begroting, zodat het Rijk, samen met gemeenten, kan investeren in meer en kwalitatief goede opvangplekken en voorzieningen voor vluchtelingen uit Oekraïne

Positie van ongedocumenteerden

In de begroting benadrukt de minister de inzet op het versterken van het terugkeerbeleid en op handhaving, waaronder uitbreiding van vreemdelingenbewaring. Tegelijkertijd is de financiering voor opvangvoorzieningen voor ongedocumenteerden, zoals de Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen (LVV), per 1 januari 2025 beëindigd zonder alternatief te bieden. Daarmee verschuift het beleid richting toezicht en dwang, terwijl ondersteunende voorzieningen die bijdragen aan stabiliteit en perspectief zijn weggefallen. VluchtelingenWerk maakt zich zorgen over deze ontwikkelingen, die op gespannen voet staan met juridische verplichtingen.

Dit blijkt ook uit verschillende rechtszaken die worden gevoerd in gemeenten die een LVV-voorziening hadden. Hierin heeft de rechter onder meer geoordeeld dat er altijd een opvangvorm dient te zien die onvoorwaardelijk is.³ Het alternatief van het kabinet, de VBL, is onvoldoende. Het weigeren van opvang kan als gevolg hebben dat een kwetsbare groep in een schrijnende situatie terechtkomt, wat in strijd is met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het EU Handvest. Hierdoor heeft de minister in meerdere zaken de opvang moeten continueren en hiervoor de kosten alsnog moeten dragen. Het stopzetten van de LVV leidt daarmee alleen tot juridische procedures en onzekerheid, niet tot structurele kostenbesparing.

Om te komen tot een duurzame oplossing voor mensen zonder verblijfspapieren, of dit nou terugkeer

---

³ Zie bijvoorbeeld Rechtbank Den Haag, 26 mei 2025, [ECLI:NL:RBDHA:2025:9288](#).

is of rechtmatig verblijf in Nederland, is begeleiding, opvang en vertrouwen cruciaal. De unieke samenwerking tussen Rijk, gemeenten en maatschappelijke organisaties droeg hieraan bij. Hierdoor voorkom je ook dat mensen uit beeld raken en op straat terecht komen met alle gevolgen van dien.

VluchtelingenWerk roept de Tweede Kamer op om te pleiten voor het reserveren van financiële middelen voor basisvoorzieningen voor ongedocumenteerden, zoals de LVV. Investerings in toezicht en vreemdelingenbewaring zouden daarnaast beschikbaar moeten worden ten gunste van vrijwillige en duurzame terugkeer.

Wij hopen dat u onze inbreng en suggesties kunt gebruiken in het debat, voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland